

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. sausio 25 d.
(OR. en)

5692/23

ENV 63
AGRI 29
FIN 82
PESTICIDE 5
PHYTOSAN 3
RECH 30
EDUC 31
JEUN 22
CONSOM 15
FORETS 4
RELEX 87

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. sausio 24 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2023) 35 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI „ES iniciatyvos dėl apdulkintojų persvarstymas. Naujas apdulkintojų politikos kursas“

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2023) 35 final.

Pridedama: COM(2023) 35 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 01 24
COM(2023) 35 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

ES iniciatyvos dėl apdulkintojų persvarstymas

Naujas apdulkintojų politikos kursas

{SWD(2023) 18 final}

1. ĮVADAS

Laukinių apdulointojų populiacijų mažėjimas ir jo padariniai apsirūpinimo maistu saugumui, žmonių sveikatai, gyvenimo kokybei ir ekosistemos veikimui kelia didelį visos visuomenės susirūpinimą. Dėl to pasigirdo raginimų, visų pirma iš mokslininkų ir pilietinės visuomenės, imtis ryžtingų veiksmų siekiant pašalinti šio mažėjimo priežastis. Vienas iš naujausių pavyzdžių – Europos piliečių iniciatyva „Saugokime bites ir ūkininkus“¹, kuria raginama pereiti prie bitėms palankesnio žemės ūkio ir kuri buvo sėkmingai pristatyta Europos Komisijai 2022 m. spalio mėn., surinkus daugiau kaip milijoną pritarimo pareiškimų iš ES piliečių.

Maždaug keturios iš penkių Europos pasėlių ir laukinių žydinčių augalų rūšių bent iš dalies priklauso nuo tūkstančių rūšių vabzdžių apdulkinimo. Apdulkinimas duoda apčiuopiamos naudos ekonomikai: apskaičiuota, kad jo indėlis į ES žemės ūkio produkciją sudaro ne mažiau kaip 5 mlrd. EUR per metus². Didžioji dalis esminės apdulointojų teikiamos naudos tebėra kiekybiškai neįvertinta, pavyzdžiui, jų indėlis į mitybos saugumą ir sveikatą arba geros ekosistemų būklės ir atsparumo išsaugojimą apdulkinant laukinius augalus.

Tačiau Europa ir pasaulis³ susiduria su didžiuliu laukinių apdulointojų nykimu. Remiantis Europos raudonąja knyga⁴, mažėja maždaug vienos iš trijų bičių, drugelių ir žiedmusių rūšių populiacija. Be to, vienai iš dešimties bičių ir drugelių rūšių ir vienai iš trijų žiedmusių rūšių gresia išnykimas. Nors šie skaičiai jau verčia suklusti, visa situacija dar nėra žinoma. Geresnis apdulointojų situacijos supratimas galėtų atskleisti dar didesnę susirūpinimą keliančią padėtį⁵.

Apdulointojų populiacijų mažėjimas kelia grėsmę žmonių gerovei ir gamtai. Jų nykimas kelia pavojų ilgalaikiam žemės ūkio našumui. Dėl to padėtis, kuriai įtaką daro kiti veiksniai, visų pirma dabartinė geopolitinė padėtis, susijusi su Rusijos vykdomu agresijos karu prieš Ukrainą, krypta dar į blogesnę pusę.

Pasaulinės pastangos spręsti biologinės įvairovės krizę parodytos per 2022 m. gruodžio mėn. vykusią 15-ąją Jungtinių Tautų biologinės įvairovės konvencijos šalių konferenciją (COP15). Šias pastangas reikia papildyti plataus užmojo priemonėmis, kuriomis būtų siekiama ES lygmeniu apsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, kurios neatsiejama dalis yra apdulointojai.

2018 m. Komisija patvirtino pirmąją ES programą, skirtą laukinių apdulointojų populiacijų mažėjimo problemai spręsti, – ES iniciatyvą dėl apdulointojų⁶. Šia iniciatyva nustatyti ilgalaikiai 2030 m. tikslai ir išsamūs veiksmai, kurie turi būti įgyvendinti trumpuoju ir vidutinės trukmės

¹ <https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000016> lt. Europos Komisija į šią Europos piliečių iniciatyvą atsakys 2023 m. pateikdama specialų komunikatą.

² Vysna, V., Maes, J., Petersen, J.E., La Notte, A., Vallecillo, S., Aizpurua, N., Ivits, E., Teller, A., Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA): Final report from phase II of the INCA project aiming to develop a pilot for an integrated system of ecosystem accounts for the EU. Statistical report, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2021 m.

³ IPBES (2016), [Assessment report by the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production.](#)

⁴ <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist>

⁵ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie ES iniciatyvos dėl apdulointojų (SWD(2018) 302), p. 3.

⁶ ES iniciatyva dėl apdulointojų (COM(2018) 395).

laikotarpiu, rinkinys. Jai tvirtai pritarė įvairios suinteresuotųjų subjektų grupės ir ji sulaukė didelio visuomenės susidomėjimo. Iniciatyvos tikslų labai padeda siekti Europos žaliasis kursas.

Bendras plataus užmojo tikslas iki 2030 m. apdulkintojų skaičiaus ir įvairovės mažėjimo tendenciją pakreipti priešinga linkme nustatytas 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje⁷. Jis sudaro dalį įsipareigojimų ir tikslų, kuriais siekiama atkurti gamtą ES. Be to, pagal šią strategiją sukurta ES biologinės įvairovės platforma, kuria remiantis įsteigta darbo grupė apdulkintojų klausimais, atliekanti pagrindines Iniciatyvos dėl apdulkintojų valdymo funkcijas. Kovoti su apdulkintojams kylančiomis grėsmėmis padeda ir kitos pagal Europos žaliąjį kursą įgyvendinamos iniciatyvos, pavyzdžiui, strategija „Nuo ūkio iki stalo“, Nulinės taršos veiksmų planas, Miškų strategija ir Prisitaikymo prie klimato kaitos strategija⁸.

Šiame komunikate pateikiama persvarstyta ES iniciatyvos dėl apdulkintojų veiksmų programa, grindžiama išsamiais konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais ir Europos Parlamento, Tarybos, Regionų komiteto ir Europos Audito Rūmų institucijų atsiliepimais⁹. Jame nustatyti veiksmai, kurių turi imtis ES ir jos valstybės narės, kad iki 2030 m. apdulkintojų populiacijų mažėjimo tendenciją pakreiptų priešinga linkme.

Minėta veiksmų programa persvarstyta atsižvelgiant į Iniciatyvos dėl apdulkintojų įgyvendinimo pažangos peržiūros, kurią Komisija atliko 2021 m.¹⁰, rezultatus. Peržiūra parodė, kad nors ši iniciatyva tebėra tinkama politikos priemonė, tam, kad būtų sustabdytas apdulkintojų populiacijų mažėjimas ir ši tendencija būtų pakreipta priešinga linkme, vis dar reikia įveikti didelius sunkumus. Visų pirma reikia imtis tolesnių veiksmų, kuriais būtų veiksmingai šalinami populiacijų mažėjimą lemiantys veiksniai, ir juos pagrįsti patikimais stebėsenos ir valdymo mechanizmais. Peržiūroje paraginta iniciatyvą persvarstyti, kad būtų pasiekti ilgalaikiai jos tikslai.

Persvarstant veiksmų programą taip pat atsižvelgta į Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą¹¹ dėl ES veiksmų laukiniams apdulkintojams apsaugoti. Šioje ataskaitoje nustatytos pagrindinės ES politikos, kuria šalinamos pagrindinės laukiniams apdulkintojams kylančios grėsmės, spragos ir rekomenduojama, kad Komisija įvertintų poreikį įtraukti konkrečias kovos su grėsmėmis, į kurias šiuo metu Iniciatyvoje dėl apdulkintojų neatsižvelgiama, priemones. Joje taip pat atkreiptas dėmesys į poreikį laukinių apdulkintojų apsaugos veiksmus geriau integruoti į ES biologinės įvairovės išsaugojimo ir žemės ūkio politiką ir gerinti laukinių apdulkintojų apsaugą nuo pesticidų.

2022 m. birželio mėn. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Gamtos atkūrimo teisės akto¹², kuriuo siekiama teisės aktuose įtvirtinti Biologinės įvairovės strategijos plataus užmojo tikslą: jame nustatytas ES valstybėms narėms teisiškai privalomas tikslas iki 2030 m. apdulkintojų populiacijų mažėjimo tendenciją pakreipti priešinga linkme ir vėliau užtikrinti, kad jų populiacijos didėtų. Gamtos atkūrimo teisės aktas ir ši persvarstyta Iniciatyva dėl apdulkintojų

⁷ 2030 m. ES biologinės įvairovės strategija (COM(2020) 380).

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_21_6687

⁹ https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/pollinators/policy_en.htm

¹⁰ ES iniciatyvos dėl apdulkintojų įgyvendinimo pažangos ataskaita (COM(2021) 261 final).

¹¹ Europos Audito Rūmų specialioji ataskaita Nr. 15/2020.

¹² Europos Komisijos pasiūlymas dėl Reglamento dėl gamtos atkūrimo (COM(2022) 304).

yra neatsiejami: pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto valstybėms narėms suteikiama galimybė savo nacionaliniuose atkūrimo planuose pasirinkti veiksmingiausias priemones tikslui pasiekti. Šios persvarstytos iniciatyvos veiksmams, apimančiais labai įvairias ES politikos sritis, siekiama remti ir papildyti nacionalines atkūrimo priemones, kurių reikalaujama pagal siūlomą Gamtos atkūrimo teisės aktą.

2. ES VEIKSMAI SIEKiant APDULKINTOJŲ POPULIACIJŲ MAŽĖJIMO TENDENCIJĄ PAKREIPTI PRIEŠINGA LINKME

Persvarstytoje Iniciatyvoje dėl apdulkintojų 2030 m. tikslai ir susiję veiksmai nustatyti pagal tris prioritetus:

- I. gerinti žinias apie apdulkintojų populiacijų mažėjimą, jo priežastis ir padarinius;
- II. gerinti apdulkintojų išsaugojimą ir šalinti jų populiacijų mažėjimo priežastis;
- III. sutelkti visuomenę ir skatinti strateginį planavimą bei bendradarbiavimą visais lygmenimis.

Tolesniuose skyriuose aptariami šie prioritetai ir susiję veiksmai. Priede pateiktoje lentelėje išvardyti visi veiksmai.

2.1. I PRIORITETAS: gerinti žinias apie apdulkintojų populiacijų mažėjimą, jo priežastis ir padarinius

Veiksmai, kuriais siekiama padėti apdulkintojams, turi būti grindžiami patikimais moksliniais duomenimis. Nuo 2018 m. padaryta didelė pažanga renkant praktiškai pritaikomas žinias, reikalingas apdulkintojams išsaugoti, tačiau tebėra didelių žinių spragų. Reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų sukurta patikima ES masto apdulkintojų stebėsenos sistema, atliekami kritiniai vertinimai bei erdvines analizės ir skatinama tikslinė mokslinių tyrimų ir inovacijų veikla.

Sukurti išsamią stebėsenos sistemą

Siekiant taikyti veiksmingas apdulkintojų populiacijų išsaugojimo ir atkūrimo priemones, būtina pakankamai tiksliai erdvės ir laiko požiūriu nustatyti jų pasiskirstymą, būklę ir su tomis populiacijomis susijusias tendencijas. Tam reikia patikimos ES masto stebėsenos sistemos, pagal kurią būtų ilgą laiką reguliariai ir dažnai teikiama informacija. Komisija ir valstybės narės rengia stebėsenos metodiką, remdamosi techninėmis ES apdulkintojų stebėsenos sistemos („EU-PoMS“)¹³ galimybėmis. Siekiant tiksliai įvertinti apdulkintojų gausos ir įvairovės tendencijas ir patikimai įvertinti pažangą siekiant jų mažėjimo tendenciją pakreipti priešinga linkme, stebėseną turės būti vykdoma pakankamame skaičiuje vietų. Pagal siūlomą Gamtos atkūrimo teisės aktą valstybės narės būtų įpareigosios apdulkintojų rūšių stebėseną vykdyti kasmet ir vadovautis standartizuota metodika.

Be to, reikėtų stebėti ir pagrindines apdulkintojų populiacijų mažėjimo grėsmes. Veiksmingi būdai, kaip pašalinti informacijos apie apdulkintojų buveinių būklę ir aplinkos taršą spragas, yra

¹³ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC122225>

Europos žemės ūkio kraštovaizdžių biologinės įvairovės stebėsenos (EMBAL) iniciatyva¹⁴, pagal kurią renkama informacija apie apdulintojų buveines žemės ūkio vietovėse, ir projektas „Insignia“¹⁵, kurio tikslas – stebėti pesticidus ir kitus teršalus naudojant namines bites kaip biorodiklį. Šiuos procesus reikia sistemingai įgyvendinti ilguoju laikotarpiu. Sukūrus integruotą apdulintojų populiacijų mažėjimo, jo priežasčių ir padarinių stebėsenos sistemą pagal DPSIR (varomosios jėgos, apkrova, būklė, poveikis, atsakas) intervencijos modelį, būtų galima stebėti imantis atitinkamų politikos veiksmų gautus produktus ir rezultatus.

Remti mokslinius tyrimus ir vertinimą

Mokslinių tyrimų ir inovacijų veikla ir toliau bus reikalinga tam, kad būtų kaupiamos sistemingai renkama duomenimis ir informacija grindžiamos praktiškai pritaikomos žinios, ir ji bus remiama pagal ES bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Europos horizontas“ ir dedant nacionalines mokslinių tyrimų pastangas. Turime geriau suprasti apdulintojų bendruomenių taksonominę ir funkcinę įvairovę ir jų pasiskirstymą, taip pat grėsmes apdulintojams ir jų sąveiką. Pastarasis aspektas visų pirma taikomas mažiau suprantamai grėsmei apdulintojams (žr. II prioritetą).

Be to, reikės toliau plėtoti vertinimo priemones, tokias kaip Raudonosios knygos vertinimas ir ES masto pagrindinių apdulintojų teritorijų nustatymas, kad būtų galima taikyti tikslines išsaugojimo ir atkūrimo priemones.

Skatinti stiprinti gebėjimus ir dalytis žiniomis

Stebėsenai ir moksliniams tyrimams reikia daug išteklių, todėl finansiniai ir žmogiškieji ištekliai turės būti naudojami ekonomiškai efektyviai. Šiuo atžvilgiu gali būti naudinga strateginė mokslinių tyrimų infrastruktūros, stebėsenos priemonių ir ekspertinių žinių plėtra. Visų pirma bus svarbu didinti tiek profesionalių mokslininkų, tiek piliečių gebėjimus atlikti mokslinį taksonominį darbą, suteikiant darbo, švietimo ir mokymo galimybes.

Siekiant dalytis stebėsenos rezultatais ir žiniomis, sukaupptomis vykdant mokslinius tyrimus ir inovacijas, turėtų būti visapusiškai naudojamosi esamomis internetinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, platforma „EU Pollinator Information Hive“ (ES informacijos apie apdulintojus avilys) ir Europos biologinės įvairovės informacinė sistema (BISE). Tam reikia bendradarbiauti tiek ES, tiek nacionaliniu lygmeniu, padedant Europos aplinkos agentūrai. Dalijimasis žiniomis ir atvira prieiga prie duomenų padidins viešųjų investicijų veiksmingumą ir užtikrins mokslo ir politikos procesų bei sprendimų priėmimo skaidrumą.

2.2. II PRIORITETAS: gerinti apdulintojų išsaugojimą ir šalinti jų populiacijų mažėjimo priežastis

Pagrindinės grėsmės laukiniams apdulintojams yra žemės naudojimo keitimas (įskaitant urbanizaciją), intensyvus žemės ūkio valdymas (įskaitant pesticidų naudojimą), aplinkos tarša (įskaitant šviesinę taršą), invazinės svetimos rūšys ir klimato kaita. Gali kilti ir kitų grėsmių, dėl kurių apdulintojai gali patirti papildomą neigiamą poveikį. Kai kurios grėsmės, pavyzdžiui, intensyvi žemės ūkio veikla ir pesticidų naudojimas, yra geriau suprantamos nei kitos, ir

¹⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pagelId=25560696>

¹⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pagelId=36702461>

tinkamos jų poveikio mažinimo priemonės yra gerai žinomos, todėl būtina skubiai didinti šių priemonių taikymo mastą.

Žinių apie kitas grėsmes, pavyzdžiui, taršą cheminėmis medžiagomis, oro teršalais ir sunkiaisiais metalais, nepakanka, kad būtų galima įvertinti jų poveikio apdulkintojams mastą ir pasiskirstymą arba parengti tinkamą intervencijos strategiją. Kad šioje srityje būtų duotas moksliskai pagrįstas atsakas į apdulkintojų populiacijų mažėjimą, reikia imtis tolesnių su stebėseną, moksliniais tyrimais ir inovacijomis susijusių veiksmų.

Gerinti apdulkintojų rūšių ir buveinių išsaugojimą

Apdulkintojų populiacijos nuo joms nepalankių veiksmų kenčia įvairiuose kraštovaizdžiuose ir skirtingai naudojamos žemės plotuose, kurie sąveikauja tarpusavyje, todėl žalingas poveikis dar labiau sustiprėja. Todėl veiksmai, kuriais šį poveikį siekiama sušvelninti, neturėtų būti vykdomi pavieniui: jie turi būti koordinuojami įvairiuose sektoriuose ir tinkamai planuojami, kad būtų užtikrintas nuoseklumas, sinergija ir ekonominis efektyvumas.

Saugomos teritorijos ir tinkama žemėtvarka yra didelės apdulkintojų rūšių įvairovės išsaugojimo pagrindas. Tuo remiantis reikėtų imtis strategiškai suplanuotos atkūrimo veiklos, kuria būtų siekiama užtikrinti tinkamas gerai sujungtų ir kokybiškų apdulkintojų buveinių teritorijas. Rūšių išsaugojimo planai¹⁶ yra pagrindinė priemonė tokiam strateginiam požiūriui, visų pirma į gresiančias išnykti rūšis, koordinuoti. Juose pateikiama informacija apie kiekvienos rūšies būklę, ekologiją, grėsmes ir dabartines išsaugojimo priemones ir išvardijami pagrindiniai veiksmai, kurių reikia imtis, kad būtų pagerinta šių rūšių išsaugojimo būklė visame jų paplitimo areale ES. Šiuo metu Komisija rengia tris tam tikrų gresiančių išnykti apdulkintojų rūšių grupių išsaugojimo planus. Du planai apims žemės ūkio ir miškų kraštovaizdžius visoje ES, o trečiasis – konkrečią geografinę teritoriją – Kanarų salas. Juos baigus rengti, platus jų pritaikymas ir įgyvendinimas turėtų būti remiami iš įvairių finansavimo šaltinių, įskaitant programą LIFE.

Apdulkintojų išsaugojimo klausimas turėtų būti tinkamai integruotas į saugomų teritorijų, visų pirma tinklo „Natura 2000“, valdymą. Apdulkintojams labai svarbios daugelio tipų buveinės, saugomos pagal Buveinių direktyvą. Jei į šių buveinių išsaugojimo būklės stebėseną ir vertinimą būtų kaip tipinės įtrauktos apdulkintojų rūšys, būtų galima jų išsaugojimo priemones racionalizuoti „Natura 2000“ valdymo planuose.

Pradėjus vykdyti apdulkintojų stebėseną bus galima geriau nustatyti retas ir gresiančias išnykti apdulkintojų rūšis. Remiantis šia informacija turėtų būti koreguojamos išsaugojimo ir atkūrimo pastangos ir nustatomos naujos saugomos teritorijos, atsižvelgiant į 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje iškeltą ES tikslą užtikrinti, kad iki 2030 m. būtų saugoma bent 30 proc. teritorijų.

Neigiamą poveikį apdulkintojams gali daryti žemės naudojimas ir jo keitimas, pavyzdžiui, žemės ūkio ir miškininkystės veiklos intensyvinimas, urbanizacija ir infrastruktūros plėtra, nes dėl to mažėja apdulkintojų buveinių ir didėja tų buveinių fragmentacija. Siekiant kovoti su buveinių fragmentacija, reikia integruoto požiūrio į natūralius ir kultūrinius kraštovaizdžius. Jo laikantis galima sukurti strategiškai suplanuotą buveinių ruožų, kartu visame kraštovaizdyje sudarančių

¹⁶ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Action+plans>

sujungtą ir biogeografinius bei administracinius regionus apimančią infrastruktūrą, tinklą. Tokie apdulkintojams skirti ekologiniai koridoriai, kuriuos siūlome vadinti zvimbtakiais (angl. „Buzz Lines“), jiems sudarytų sąlygas judėti ieškant maitinimosi, gyvenamųjų, lizdų sukimo ir veisimosi vietų. Be to, šie koridoriai būtų klimato kaitos paveiktų rūšių migracijos keliai, padedantys apdulkintojams prisitaikyti. Sėkmingam zvimbtakių tinklo įgyvendinimui itin svarbūs visais valdymo lygmenimis vykdomi teritorijų planavimo procesai.

Be to, apdulkintojams skirti, įvairiuose kraštovaizdžiuose vykdomi veiksmai turėtų būti toliau remiami ES lėšomis, visų pirma pasinaudojant ES bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) ir sanglaudos politikos fondų lėšomis, taip pat pagal programą LIFE. Tarpvalstybinį bendradarbiavimą šioje srityje turėtų skatinti ir jam palankias sąlygas turėtų sudaryti ir valstybės narės.

Atkurti apdulkintojų buveines žemės ūkio kraštovaizdžiuose

Kenkiantys veiksniai, apie kuriuos žinoma, apima tam tikrą žemės ūkio valdymo praktiką, pavyzdžiui, monokultūrą, didelio kiekio pesticidų naudojimą ir intensyvių žemės dirbimą, intensyvių ganymą ar šienavimą, o kai kur – perteklinį pievų tręšimą¹⁷, dėl kurios žemės ūkio kraštovaizdžiuose mažėja apdulkintojų populiacijos. Siekiant šią tendenciją pakreipti priešinga linkme, labai svarbu plačiau taikyti apdulkintojams palankius agronominius metodus, visų pirma agroekologiją.

Viena iš pagrindinių tokiam perėjimui prie palankių agronominių metodų tinkamų priemonių yra BŽŪP: pagal ją gali būti taikomos tokios priemonės kaip ekologinis ūkininkavimas, kraštovaizdžio elementų išsaugojimas ir plėtojimas, agrarinė miškininkystė, mažesnis cheminių medžiagų naudojimas ir apdulkintojams palankių augalų apsauga ganyklose ir apsauginėse juostose. 2023–2027 m. BŽŪP bus reglamentuojama taikant naują žaliąją architektūrą, pagal BŽŪP I ramstį taikant griežtesnius pagrindinius reikalavimus ir naujas ekologines sistemas ir juos derinant su II ramsčio priemonėmis, kaip antai agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities valdymo įsipareigojimais. Apdulkintojams naudingos intervencinės priemonės žemės ūkio kraštovaizdžiuose turėtų būti planuojamos strategiškai ir koordinuotai, atsižvelgiant į vietos lygmeniu nustatytus poreikius. Apdulkintojams palankiems kraštovaizdžiams būdinga didelė biologinė įvairovė, juose gausu kraštovaizdžio elementų ir yra pakankamai kokybiškų ir gerai sujungtų buveinių¹⁸.

Pagal BŽŪP valstybės narės gali rengti strategines intervencines priemones, kuriomis prisidedama prie konkrečių ekonominių, aplinkos ir socialinių tikslų įgyvendinimo. Pavyzdžiui, požiūrio veiksmingumas gali būti padidintas ir daugiau lankstumo bei paskatų ūkininkams taikyti aplinką tausojančią praktiką gal būti suteikta taikant rezultatais grindžiamas mokėjimo schemas. Be to, valstybės narės raginamos neigiamą poveikį mažinti kraštovaizdžio lygmeniu: taikydamos kolektyvines sistemas, kuriomis ūkininkai skatinami bendradarbiauti bendrai įgyvendinant agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus.

¹⁷ [Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie ES iniciatyvos dėl apdulkintojų](#) (SWD(2018) 302 final).

¹⁸ [IPBES \(2016\), Assessment report by the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production.](#)

I valstybių narių parengtus BŽŪP strateginius planus¹⁹ įtraukti įvairūs veiksmai, kurie gali būti labai naudingi siekiant apsaugoti apdulkintojus. Pavyzdžiui, keliais planais siekiama sukurti laukiniams apdulkintojams skirtas maitinimosi zonas, pvz., gėlių juostas, vienmečių medingųjų augalų auginimo plotus ar kitus tinkamus kraštovaizdžio elementus. Kiti įsipareigojimai yra susiję su žemės ūkio produkcijai neskirto ploto ariamojoje žemėje nustatymu siekiant, be kita ko, pagerinti apdulkintojų būklę ir padidinti jų aprūpinimą maistu. Planais taip pat gali būti siekiama cheminius augalų apsaugos produktus pakeisti biologinės kenkėjų kontrolės metodais, taip reikšmingai prisidedant prie apdulkintojų apsaugos.

Be to, reikia tinkamai sumažinti riziką, kurią kelia agrocheminės medžiagos (ypač pesticidai ir didelis maistinių medžiagų kiekis). Tam reikia bendrų valdžios institucijų ir ūkininkų pastangų ir bendradarbiavimo. Geriau pritaikyti tikslingas priemones gali padėti tokie svarbūs subjektai kaip ūkių konsultantai, gerai parengti biologinės įvairovės ir apdulkintojų išsaugojimo srityje, ir demonstracinė bei komunikacijos veikla. Intervencinių priemonių poveikiui įvertinti turėtų būti naudojami (kai tik bus parengti) patikimi rodikliai, pagrįsti ES masto apdulkintojų stebėsenos metodika (žr. I prioritetą). Pagal BŽŪP apdulkintojų stebėsenos sistemai („EU-PoMS“) diegti, be kitų finansavimo šaltinių, gali būti naudojama valstybių narių iniciatyva teikiama techninė parama.

Mažinti pesticidų naudojimo poveikį apdulkintojams

Pesticidai tebėra vienas iš pagrindinių apdulkintojų populiacijų mažėjimo veiksnys, todėl jų poveikis turi būti mažinamas taikant tikslingą politiką ir praktiką. ES strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ ir Biologinės įvairovės strategijoje Komisija įsipareigojo iki 2030 m. pesticidų riziką ir naudojimą bei pavojingesnių pesticidų naudojimą sumažinti 50 proc. Šiuos tikslus ketinama įgyvendinti visų pirma siūlomu Reglamentu dėl tausiojo augalų apsaugos produktų naudojimo²⁰. Komisija taip pat imsis tolesnių veiksmų, kad patobulintų rodiklius, naudojamus augalų apsaugos produktų rizikos mažinimui ir jų naudojimui kiekybiškai įvertinti.

Be to, Reglamento dėl tausiojo augalų apsaugos produktų naudojimo projekte Komisija pasiūlė uždrausti naudoti pesticidus jautrioje teritorijose. Jos apima gamtos apsaugos tikslais saugomas teritorijas, taip pat teritorijas, kuriose yra gresiančių išnykti apdulkintojų. Tokio draudimo taikymo sąlygas išsamiai nagrinėja Europos Parlamentas ir Taryba, veddami tarptautines derybas. To reglamento projekte taip pat numatyta aktyviau taikyti integruotąją kenkėjų kontrolę. Taip nustatoma augalų apsaugos intervencinių priemonių hierarchija, pagal kurią daugiausia dėmesio skiriama mažos rizikos priemonėms, o cheminiai pesticidai naudojami tik kraštutiniu atveju.

Vis didesnį susirūpinimą kelia tai, kad valstybės narės dėl ypatingos situacijos suteikia autorizacijas pesticidams, kurie nebėra patvirtinti ES lygmeniu. Komisija toliau stebės padėtį ir įgalios Europos maisto saugos tarnybą (EFSA) tikrinti, ar valstybių narių pateikti šias autorizacijas pagrindžiantys argumentai yra tinkami. Komisija tai jau ne kartą padarė, kai dėl ypatingos situacijos buvo suteiktos autorizacijos naudoti tam tikrus neonikotinoidus²¹. Be to, Komisija imasi veiksmų, kad padidintų galimybes naudotis nedidelės rizikos cheminės kenkėjų

¹⁹ BŽŪP strateginiai planai įsigaliojo 2023 m. sausio 1 d.

²⁰ [Europos Komisijos pasiūlymas dėl Reglamento dėl tausiojo augalų apsaugos produktų naudojimo](#) (COM(2022) 305).

²¹ https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/approval-active-substances/renewal-approval/neonicotinoids_en

kontrolės alternatyvomis, visų pirma susijusiomis su biologiniais sprendimais, pavyzdžiui, mikroorganizmais²².

Komisija siekia sugriežtinti pesticidų rizikos apdulkintojams vertinimą. Tai apima rizikos bitėms vertinimo griežtinimą²³ siekiant kuo labiau sumažinti nepageidaujamą pesticidų naudojimo poveikį naminėms bitėms ir laukinių bičių rūšims. Be to, reikia skubiai pasirūpinti, kad būtų sudarytos sąlygos taikyti bandymų metodus, pagal kuriuos galima nustatyti pesticidų toksiškumą laukiniams apdulkintojams. Taip pat būtina užtikrinti, kad kartu su veikliosiomis medžiagomis augalų apsaugos produktuose būtų draudžiama naudoti koformuliantus, kai manoma, kad jie daro nepriimtina poveikį aplinkai, įskaitant apdulkintojus.

Gerinti apdulkintojų buveines miestų vietovėse

Dėl urbanizacijos ir infrastruktūros plėtros natūralių apdulkintojų buveinių mažėja. Tačiau tinkamai suplanuotos ir valdomos miestų vietovės gali tapti apdulkintojų prieglobsčiu, ypač platesniuose kraštovaizdžiuose, kuriose trūksta floristinių išteklių. Jos taip pat gali padėti pagerinti buveinių junglumą, sukuriant kertines buveines, pavyzdžiui, viešuosius parkus, privačius sodus (taip pat kaimo vietovėse), miestų ūkius, žaliąsias sienas ir žaliuosius stogus.

Komisija parengė gaires dėl apdulkintojams palankių miestų²⁴, kurias miestai turėtų toliau propaguoti ir plačiai taikyti. Be to, rengiant miestų žalinimo planus²⁵ reikėtų atsižvelgti į apdulkintojų išsaugojimą. Miestų vietovės taip pat yra dalyvavimo pilietinėje veikloje centrai, todėl atlieka svarbų vaidmenį didinant piliečių dalyvavimą išsaugojimo veikloje.

Mažinti invazinių svetimų rūšių poveikį apdulkintojams

Tam tikros invazinės svetimos rūšys gali daryti tiesioginį arba netiesioginį spaudimą apdulkintojams. Tokių rūšių gyvūnai gali medžioti vietinius apdulkintojus, būti naujų ligų ir patogenų pernešėjai arba konkuruoti su jais dėl maisto šaltinių. Invaziniai svetimi augalai gali nukonkuruoti vietinius augalus ir taip pakeisti augalų bendrijas, nuo kurių priklauso vietiniai apdulkintojai.

Siekiant užkirsti kelią tolesnei invazinių svetimų rūšių, kurių poveikis apdulkintojams gali būti itin didelis, introdukcijai ir plitimui, bus svarstoma galimybė jas įtraukti į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą²⁶.

Siekiant užtikrinti, kad apribojus pesticidų naudojimą jautriose teritorijose nebūtų pakenkta invazinių svetimų augalų rūšių valdymui ateityje, bus svarbu didinti necheminio valdymo galimybių prieinamumą, pritaikymą ir veiksmingumą.

Be to, apdulkintojams kenksmingų svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo riziką reikėtų toliau mažinti skatinant apdulkintojams palankių vietinių augalų ir sėklų mišinių naudojimą tokiose vietose kaip privatūs sodai, viešosios erdvės, žemės ūkio paskirties žemė ir miškai.

²² https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/micro-organisms_en

²³ https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/protection-bees_en

²⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Pollinator-friendly+cities>

²⁵ https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/urban-greening-platform_en

²⁶ [Reglamentas \(ES\) Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo.](#)

Kovoti su klimato kaita ir šalinti kitas apdulkintojų populiacijų mažėjimo priežastis

Dėl klimato kaitos kinta vietos oro sąlygos, susijusios su temperatūra ir krituliais, todėl gali sumažėti apdulkintojams prieinamų išteklių (pvz., dėl sausros) ir gali būti sutrikdyti bendrai susiformavę augalų ir apdulkintojų santykiai, pavyzdžiui, žydėjimo ir konkrečių apdulkintojų atsiradimo laikas.

Visų pirma numatoma, kad siekiant prisitaikyti prie pakitusių klimato sąlygų pasikeis daugelio rūšių paplitimo arealas – jos bus priverstos persikelti į naujas teritorijas. Nors ES parengė keletą klimato politikos priemonių ir strategijų, kurios padėtų iki 2050 m. tapti pirmuoju neutralaus poveikio klimatui ir klimato kaitos poveikiui atspariu žemynu²⁷, artimiausiais dešimtmečiais klimato kaita Europos ekosistemas neišvengiamai paveiks. Todėl bus svarbu apsvarstyti klimato kaitos poveikį apdulkintojams ir jų buveinėms bei nustatyti pažeidžiamiausias apdulkintojų zonas, siekiant parengti ir įgyvendinti tikslines poveikio mažinimo priemones.

Kalbant apie šviesinę taršą, jos poveikis naktiniams apdulkintojams yra gerai suprantamas, todėl galima imtis konkrečių poveikio mažinimo nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis veiksmų. Komisija į piliečiams²⁸ ir miestams²⁹ skirtas gaires įtraukė rekomendacijas, kaip mažinti šviesinę taršą, ir toliau jas propaguos.

Apdulkintojus taip pat gali paveikti biocidai. Patvirtinant veikliąsias medžiagas ir išduodant biocidinių produktų, kurių sudėtyje yra šių veikliųjų medžiagų, leidimus, atliekamas griežtas rizikos vertinimas³⁰. Europos cheminių medžiagų agentūra šiuo metu rengia konkretų biocidų keliamos rizikos apdulkintojams vertinimo metodą³¹.

2.3. III PRIORITETAS: sutelkti visuomenę ir skatinti strateginį planavimą bei bendradarbiavimą visais lygmenimis

Padėti piliečiams ir įmonėms veikti

Įgyvendinant ankstesnių dviejų prioritetinių kryptių veiksmus, reikės plačiai sutelkti visus susijusius subjektus, įskaitant mokslininkus, politikos formuotojus, piliečius, ūkininkus ir įmones.

Šie veiksmai turėtų būti grindžiami veiksminga komunikacijos, sutelkimo ir tinklaveikos veikla. Turėtų būti toliau skatinamas visuomenės dalyvavimas stebint ir išsaugant apdulkintojus. Tai turėtų apimti piliečių mokslą ir organizuotus visuomenės dalyvavimo stebėsenos ir išsaugojimo veikloje visais atitinkamais lygmenimis procesus. Imtis veiksmų šioje srityje piliečiai gali būti įgalinti pagal Europos tvarumo kompetencijos programą³².

Kadangi numatoma, kad apdulkintojų populiacijų mažėjimas turės didelį poveikį ateities kartoms, ypatingas dėmesys taip pat turėtų būti skiriamas jaunimo dalyvavimui. Šiuo atžvilgiu

²⁷ https://climate.ec.europa.eu/index_lt

²⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Citizens>

²⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>

³⁰ https://health.ec.europa.eu/biocides/biocidal-products_lt

³¹ https://echa.europa.eu/documents/10162/17234/scoping_paper_pollinators_guidance_en.pdf/7957c0f8-5ded-4a6e-17a7-2a899bbb141a

³² https://joint-research-centre.ec.europa.eu/greencomp-european-sustainability-competence-framework_en

papildomų galimybių įtraukti plačiąją visuomenę suteikia naujos technologijos, pavyzdžiui, virtualiosios tikrovės patirties priemonė „Apdulointųjų parkas“³³.

Pasitelkiant esamus tinklus reikėtų dar labiau palengvinti pagrindinių verslo sektorių dalyvavimą ir taip įvairius sektorius paskatinti įgyvendinti apdulointųjų išsaugojimo veiksmų gaires.

Skatinti strateginį planavimą ir bendradarbiavimą visais lygmenimis

Iniciatyva dėl apdulointųjų turės būti įgyvendinama laikantis nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis tinkamai suformuluotų strateginių principų. Apdulointųjų populiacijų mažėjimo tendencija bus pakreipta priešinga linkme tik visais valdymo lygmenimis vykdant nuoseklius veiksmus.

Kad iki 2030 m. apdulointųjų populiacijų mažėjimo tendencija būtų pakreipta priešinga linkme, pastangos visuose atitinkamuose sektoriuose ir politikos srityse turėtų būti koordinuojamos ir skatinamos pagal nacionalines apdulointųjų strategijas, ir, be kita ko, imantis ES sanglaudos politikos fondų lėšomis remiamų veiksmų. Šios strategijos turėtų būti įgyvendintos parengus regionų ir vietos lygmenų veiksmų planus. Strategijos ir veiksmų planai turi būti rengiami skaidriai, glaudžiai bendradarbiaujant su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais ir naudojantis esamais tinklais ir platformomis, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos daugiašaliam bendradarbiavimui. Prireikus reikėtų išnagrinėti galimybę sukurti naujus tinklus ir platformas. Jei dėl tam tikrų temų ir intervencinių priemonių kyla prieštaravimų, įtampą tarp įvairių subjektų, įskaitant piliečius, galima sumažinti papildomomis su dalyvavimo, svarstymo ir bendro kūrimo procesais susijusiomis priemonėmis. Ypač svarbų aktyvų vaidmenį skatinant regionų dalyvavimą ir bendradarbiavimą atliks Europos regionų komitetas.

Galiausiai apdulointųjų populiacijų mažėjimas yra ne tik Europos uždavinys. ES pastangos turėtų papildyti tarptautines pastangas šią pasaulinę tendenciją pakreipti priešinga linkme, kurios dedamos pagal Tarptautinę iniciatyvą dėl apdulointųjų³⁴ ir dalyvaujant kituose atitinkamuose tarptautiniuose forumuose.

3. IŠVADA

Jei ES nori išsaugoti biologinę įvairovę, kuri yra labai svarbi žmonių gerovei, nėra kitos išeities, kaip sustabdyti ir priešinga linkme pakreipti laukinių apdulointųjų populiacijų mažėjimo tendenciją. Pagal ES iniciatyvą dėl apdulointųjų parengtoje naujoje veiksmų programoje nustatyta, kaip ES gali įvykdyti šią užduotį. Šioje iniciatyvoje ir kartu – pasiūlyme dėl Gamtos atkūrimo teisės akto nustatytas naujasis apdulointojams palankių ES veiksmų kursas.

Ši persvarstyta iniciatyva padės siekti Europos žaliojo kurso ir visų pirma Biologinės įvairovės strategijos ir strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ tikslų. Be to, ji bus vertingu indėliu, padedančiu ES daryti pažangą siekiant atitinkamų JT darnaus vystymosi tikslų ir vykdant įsipareigojimus, dėl kurių susitarta pagal Biologinės įvairovės konvenciją.

³³ https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/pollinator-park_en

³⁴ <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-14/cop-14-dec-06-en.pdf>

Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą pagal šią iniciatyvą patvirtinti naują veiksmų programą ir aktyviai dalyvauti ją įgyvendinant, glaudžiai bendradarbiaujant su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.

PRIEDAS. NAUJA VEIKSMŲ PROGRAMA

Šiame priede apžvelgiami pagal kiekvieną persvarstytos ES iniciatyvos dėl apdulkintojų prioritetą išdėstyti tikslai ir veiksmai.

I PRIORITETAS: gerinti žinias apie apdulkintojų populiacijų mažėjimą, jo priežastis ir padarinius		
Tikslai, kuriuos reikia pasiekti iki 2030 m. <i>Apdulkintojų būklė ir pagrindinės jų populiacijų mažėjimo priežastys reguliariai stebimos taikant ES masto stebėsenos sistemą ir yra reguliariai vertinamos. Tuo remiantis rengiami patikimi rodikliai, kuriuos naudojant informuojama apie atitinkamos nacionalinės ir ES politikos poveikį apdulkintojams. Pašalinamos esminės žinių apie apdulkintojų populiacijų mažėjimą, jo priežastis ir padarinius visuomenei ir ekonomikai spragos. Duomenys ir informacija apie apdulkintojus viešai prieinami.</i>		
VEIKSMAS		UŽBAIGIAMAS IKI
1. SUKURTI IŠSAMIĄ STEBĖSENOS SISTEMĄ		
1.1.	Komisija ir valstybės narės turėtų baigti rengti ir išbandyti standartizuotą ES apdulkintojų stebėsenos sistemos („EU-PoMS“) metodiką . Taikant šią metodiką bus užtikrintas metinių duomenų apie apdulkintojų rūšių gausą ir įvairovę teikimas ir pakankama statistinio kriterijaus galia, kad būtų galima įvertinti, ar apdulkintojų populiacijų mažėjimo tendencija pasikeitė tiek ES, tiek nacionaliniu lygmeniu. Kai tik bus parengta metodika, sistema turėtų būti įdiegta valstybėse narėse.	2026 m.
1.2.	Komisija, padedama valstybių narių ir Europos aplinkos agentūros, parengs integruotą apdulkintojų populiacijų mažėjimo, jo priežasčių ir padarinių stebėsenos sistemą ³⁵ . Komisija toliau remis sistemiškai duomenų apie dideles grėsmes apdulkintojams rinkimą , visų pirma įgyvendindama EMBAL ³⁶ ir „Insignia“ ³⁷ iniciatyvas.	2026 m.

³⁵ Tai bus daroma pagal DPSIR (varomosios jėgos, apkrova, būklė, poveikis, atsakas) intervencijos modelį.

³⁶ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=25560696>

³⁷ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=36702461>

1.3.	Komisija parengs apdulkinųjų populiacijų būklės ir joms daromo neigiamo poveikio rodiklius ir išnagrinės galimybes parengti apdulkinųjų poveikio gerai ekosistemų būklei, ekonomikai ir žmonių gerovei rodiklius. Šie rodikliai bus parengti siekiant, be kita ko, prisidėti prie atitinkamų sričių politikos, pavyzdžiui, bendros žemės ūkio politikos, vertinimo (nuoroda į 5.4 veiksmą).	Nepertraukiamai iki 2030 m.
2. REMTI MOKSLINIUS TYRIMUS IR VERTINIMĄ		
2.1.	Komisija ir valstybės narės turėtų skatinti apdulkinųjų būklės, jų populiacijų mažėjimo priežasčių ir padarinių mokslinius tyrimus ir inovacijas , taip pat veiksmingas poveikio mažinimo priemones . Išplėsti žinias apie įvairias apdulkinųjų grupes ir pagerinti supratimą apie apdulkinojams kylančias grėsmes turėtų padėti prioritetiniai fundamentiniai ir taikomieji moksliniai tyrimai, remiami pagal ES bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Europos horizontas“, ir nacionalinės mokslinių tyrimų pastangos.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
2.2.	Komisija užbaigs į Europos raudonąją knygą įtrauktų pagrindinių vabzdžių apdulkinųjų grupių – bičių, žiedmusių, drugelių ir kandžių – vertinimą.	2024 m.
2.3.	Komisija kartu su valstybėmis narėmis ir Europos aplinkos agentūra nustatys ir apibrėš pagrindines apdulkinųjų teritorijas ES, į kurias turėtų būti sutelktos išsaugojimo ir atkūrimo pastangos.	2025 m.
3. SKATINTI STIPRINTI GEBĖJIMUS IR DALYTIS ŽINIOMIS		
3.1.	Remdamosi trūkumų vertinimu, Komisija ir valstybės narės turėtų remti investicijas, kuriomis siekiama didinti ES ekspertų apdulkinųjų taksonomijos (t. y. tų organizmų pavadinimo, apibūdinimo ir klasifikavimo mokslo) klausimais pajėgumus , kad būtų patenkinti mokslinių tyrimų ir stebėsenos poreikiai. Valstybės narės turėtų dėti daugiau pastangų švietimo srityje ir kurti darbo šioje srityje galimybes.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
3.2.	Komisija toliau plėtos apdulkinųjų rūšių duomenų bazę (apimančią kiekvienos rūšies aprašymą, atvaizdus ir paplitimo žemėlapius) ir rems jų atpažinimo vadovų ir identifikavimo raktų kūrimą , kad būtų lengviau vykdyti apdulkinųjų stebėseną.	2025 m.
3.3.	Komisija ir valstybės narės turėtų skatinti atvirą prieigą prie duomenų ir informacijos , gautų vykdant mokslinių tyrimų ir stebėsenos veiklą ir iš kitų atitinkamų duomenų šaltinių, pavyzdžiui, prieigą prie žemės	Nepertraukiamai iki 2030 m.

	naudojimo duomenų, gaunamų pagal BŽŪP integruotą administravimo ir kontrolės sistemą (IAKS).	
3.4.	Komisija ir Europos aplinkos agentūra toliau sudarys palankesnes sąlygas dalytis žiniomis naudojantis platforma „EU Pollinator Information Hive“ ³⁸ (ES informacijos apie apdulkintojus avilys) ir Europos biologinės įvairovės informacinė sistema (BISE) ³⁹ .	Nepertraukiamai iki 2030 m.
3.5.	Komisija ir valstybės narės turėtų remti tolesnę mokslinių tyrimų infrastruktūros , svarbios gerinant žinių apie apdulkintojus bazę, plėtrą, be kita ko, remdamosi esamomis iniciatyvomis, pavyzdžiui, Paskirstytąja mokslo kolekcijų sistema (DiSSCo) ⁴⁰ ir Ilgalaikiais Europos ekosistemų moksliniais tyrimais (eLTER) ⁴¹ .	2026 m.
II PRIORITETAS: gerinti apdulkintojų išsaugojimą ir šalinti jų populiacijų mažėjimo priežastis		
Tikslai, kuriuos reikia pasiekti iki 2030 m. <i>Nustatytos ir įgyvendintos tinkamos apdulkintojų ir jų buveinių išsaugojimo ir atkūrimo priemonės. Su apdulkintojais susijusios priemonės visiškai integruotos į bendrą žemės ūkio politiką ir valstybės narės naudojasi visomis finansavimo, be kita ko, skiriamo pagal ES sanglaudos politiką, galimybėmis, kad kaimo ir miesto vietovėse būtų išlaikytos ir atkurtos apdulkintojų buveinės. Apdulkintojų buveinės veiksmingai sujungtos platesniame kraštovaizdyje, taip sudarant sąlygas jiems plisti visoje teritorijose ir reaguoti į nepalankų klimato poveikį. Apdulkintojai yra saugomi nuo pesticidų, kitų aplinkos teršalų ir invazinių svetimų rūšių poveikio.</i>		
4. GERINTI APDULKINTOJŲ RŪŠIŲ IR BUVEINIŲ IŠSAUGOJIMĄ		
4.1.	Komisija baigs rengti gresiančių išnykti apdulkintojų rūšių išsaugojimo planus. Du planai apims žemės ūkio ir miškų kraštovaizdžius, o trečiasis – Kanarų salas. Komisija ir valstybės narės turėtų remti jų įgyvendinimą.	2026 m.
4.2.	Komisija nustatys pagal Buveinių direktyva saugomoms buveinėms būdingus apdulkintojus . Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad dėl šių buveinių įgyvendinamomis priemonėmis, visų pirma pagal „Natura 2000“	Nepertraukiamai iki 2030 m.

³⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/EU+Pollinator+Information+Hive>

³⁹ <https://biodiversity.europa.eu>

⁴⁰ <https://www.dissco.eu>

⁴¹ <https://elter-ri.eu>

	valdymo planus, būtų atsižvelgiama į apdulkintojų išsaugojimą. Valstybės narės turėtų užtikrinti tinkamą tų priemonių finansavimą.	
4.3.	Valstybės narės, valdydamos esamas saugomas teritorijas ir prisiimdamos įsipareigojimus dėl naujų saugomų teritorijų pagal 2030 m. ES biologinės įvairovės strategiją, turėtų atsižvelgti į gresiančių išnykti apdulkintojų rūšių ⁴² poreikius.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
4.4.	Komisija ir valstybės narės, padedant Europos aplinkos agentūrai, turėtų parengti apdulkintojams skirtų ekologinių koridorių – zvimbtakių – tinklo projektą ir parengti jo įgyvendinimo priemonių planą. Planas bus grindžiamas pagrindinių apdulkintojų teritorijų nustatymu ir naujų buveinių teritorijų kūrimu taikant atkuriamąsias priemones. Siekdamos remti zvimbtakių tinklo įgyvendinimą, valstybės narės turėtų apdulkintojų išsaugojimą įtraukti į nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis įgyvendinamą teritorijų planavimo politiką .	2027 m., nepertraukiamas įgyvendinimas iki 2030 m.
4.5.	Komisija ir valstybės narės turėtų toliau skatinti apdulkintojų išsaugojimo veiklą pagal programą LIFE .	Nepertraukiamai iki 2030 m.
5. ATKURTI APDULKINTOJŲ BUVEINĖS ŽEMĖS ŪKIO KRAŠTOVAIZDŽIUOSE		
5.1.	Komisija toliau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad padidintų paramą apdulkintojams palankiam ūkininkavimui pagal bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) . Valstybės narės, įgyvendindamos BŽŪP ir kitas atitinkamas priemones (pvz., nacionalines ar regionines gamtos išsaugojimo priemones), turėtų parengti ir įgyvendinti tikslines ir strategiškai suplanuotas intervencines priemones, kuriomis būtų siekiama iki 2030 m. apdulkintojų populiacijų mažėjimo tendenciją žemės ūkio kraštovaizdžiuose pakreipti priešinga linkme. Jos taip pat turėtų užtikrinti šių skirtingų priemonių nuoseklumą ir sinergiją. Atsižvelgdama į šį poreikį, Komisija išnagrinės, kokios būtų geriausios apdulkintojų išsaugojimo ir atkūrimo klausimų sprendimo vykdant būsimą BŽŪP reformą galimybės.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
5.2.	Komisija toliau ragins valstybes nares ir suinteresuotuosius subjektus dalytis geriausia patirtimi ir	2027 m.

⁴² Remiantis Europos raudonosios knygos vertinimais, <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist>.

	organizuoti koordinavimo veiklą pagal dabartinę BŽŪP (be kita ko, pasitelkiant ES BŽŪP tinklą ir kitas suinteresuotųjų subjektų platformas), kad būtų lengviau rengti ir pritaikyti veiksmingas, apdulkintojams naudingas priemonės, pavyzdžiui, rezultatais grindžiamas išmokų sistemos ir ūkininkų įgyvendinamas kolektyvines priemonės.	
5.3.	Valstybės narės turėtų didinti ūkių konsultavimo paslaugų , skirtų apdulkintojams išsaugoti ir atkurti, pajėgumus. Valstybės narės taip pat turėtų vykdyti informavimo apie apdulkintojams palankias sistemas ir jų demonstravimo veiklą.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
5.4.	Komisija toliau tobulins apdulkintojų rodiklį , kad jį būtų galima įtraukti į BŽŪP veiklos rezultatų stebėsenos ir vertinimo sistemą, kai tik bus pakankamai įgyvendinta ES apdulkintojų stebėsenos sistema („EU-PoMS“).	2026 m.
6. MAŽINTI PESTICIDŲ NAUDOJIMO POVEIKĮ APDULKINTOJAMS		
6.1.	Komisija reikalaus, kad visos valstybės narės, laikydamosi atitinkamų teisinių reikalavimų, sukurtų sistemas,, kuriomis būtų užtikrinta, kad profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai įgyvendintų integruotosios kenkėjų kontrolės priemonės, siekdami kuo labiau sumažinti augalų apsaugos produktų poveikį apdulkintojams.	2026 m.
6.2.	Komisija įvertins galimybes patobulinti esamus suderintus rizikos rodiklius arba parengti naujus, kad būtų galima geriau įvertinti augalų apsaugos produktų rizikos, įskaitant riziką apdulkintojams, ir naudojimo tendencijas.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
6.3.	Komisija toliau stebės dėl ypatingos situacijos suteiktas apdulkintojams kenksmingų pesticidų autorizacijas ir prireikus prašys EFSA įvertinti valstybių narių pateiktus pagrindimus. Komisija įgalios EFSA parengti konkrečius šių pagrindimų vertinimo protokolus. Nustačius, kad dėl ypatingos situacijos suteiktos autorizacijos yra nepagrįstos, Komisija ir toliau priims sprendimus jas uždrausti. Komisija stebės, kaip įgyvendinamas rekomendacinis dokumentas, skirtas dėl ypatingos situacijos suteiktoms autorizacijoms, ir prireikus apsvarstys galimybę pagal Reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 nustatyti teisiškai privalomus kriterijus, pagal kuriuos būtų sprendžiama, kokiais atvejais tokios autorizacijos gali būti išduodamos.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
6.4.	Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad būtų patvirtintas ir įgyvendinamas visas persvarstytas	2024 m.

	Europos maisto saugos tarnybos (EFSA) gairių dėl bičių dokumentas , skirtas pesticidų naudojimo keliamai rizikai bitėms vertinti ⁴³ , kai tik jis bus paskelbtas. Kai bus turima naujų žinių ar modeliavimo priemonių, Komisija paprašys EFSA atlikti dar vieną peržiūrą.	
6.5.	Komisija kartu su valstybėmis narėmis parengs darbo planą, pagal kurį bus kuriami ir tvirtinami papildomi bandymų metodai , skirti pesticidų toksiškumui apdulkintojams, įskaitant laukinius apdulkintojus, nustatyti, bei atliekami jų tarplaboratoriniai bandymai. Šiame darbo plane bus atsižvelgta į indikatorines rūšis , kurių tyrimus reikia atlikti, ir į jį bus įtraukti nemirtino ir lėtinio pesticidų poveikio bandymai. Jame bus pritarta tarptautiniam tų metodų pripažinimui pagal naujas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) bandymų gaires.	2025 m.
6.6.	Komisija parengs įgyvendinimo reglamentą ⁴⁴ , kuriame bus nustatyta augalų apsaugos produktuose esančių nepriimtinių koformulantų nustatymo tvarka ir kriterijai, kurie apims dėl apdulkintojų taikomus aplinkos apsaugos kriterijus.	2024 m.
7. GERINTI APDULKINTOJŲ BUVEINĖS MIESTŲ VIETOVĖSE		
7.1.	Komisija ir valstybės narės turėtų skatinti miestus įgyvendinti apdulkintojams palankių miestų vadovą ⁴⁵ .	Nepertraukiamai iki 2030 m.
7.2.	Rengdami miestų žalinimo planus ⁴⁶ , Europos miestai turėtų atsižvelgti į apdulkintojų išsaugojimo reikalavimus.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
8. MAŽINTI INVAZINIŲ SVETIMŲ RŪŠIŲ POVEIKĮ APDULKINTOJAMS		

⁴³ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3295>

⁴⁴ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 27 straipsnį.

⁴⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>

⁴⁶ https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/urban-greening-platform_en

8.1.	Komisija įvertins invazinių svetimų rūšių , kurios pagal Reglamentą (ES) Nr. 1143/2014 dar neįtrauktos į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą, keliama grėsmę apdulkingojams ir parengs problemiškesnių rūšių rizikos vertinimus.	2025 m.
8.2.	Komisija įvertins laukiniams apdulkingojams kenksmingiausių invazinių svetimų augalų rūšių valdymo galimybes , siekdama padidinti necheminių valdymo galimybių prieinamumą, pritaikymą ir veiksmingumą.	2028 m.
8.3.	Komisija parengs gaires, kuriomis bus skatinama naudoti apdulkingojams palankius vietinius augalus ir sėklų mišinius , be kita ko, privačiuose soduose, viešosiose erdvėse, žemės ūkio paskirties žemėje ir miškuose.	2027 m.
9. KOVOTI SU KLIMATO KAITA IR ŠALINTI KITAS APDULKINTOJŲ POPULIACIJŲ MAŽĖJIMO PRIEŽASTIS		
9.1.	Komisija, padedama Europos aplinkos agentūros, nustatys klimato kaitos atžvilgiu pažeidžiamiausias apdulkingojų zonas ir parengs bei įgyvendins tikslines poveikio mažinimo priemones. Valstybės narės į klimato kaitos poveikį apdulkingojams ir jų buveinėms turėtų atsižvelgti savo nacionalinėse pritaikymo prie klimato kaitos strategijose.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
9.2.	Valstybės narės, vykdydamos nacionalinę, regioninę ir vietos politiką, turėtų švelninti šviesinės taršos poveikį apdulkingojams. Šiuo atžvilgiu Komisija skatins įgyvendinti visuomenei ⁴⁷ ir miestams ⁴⁸ skirtas gaires.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
9.3.	Europos cheminių medžiagų agentūra parengs biocidų rizikos apdulkingojams vertinimo gaires.	2024 m.
III PRIORITETAS: sutelkti visuomenę ir skatinti strateginį planavimą bei bendradarbiavimą visais lygmenimis.		
Tikslai, kuriuos reikia pasiekti iki 2030 m. <i>Nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis parengti ir įgyvendinti apdulkingojų populiacijų mažėjimo tendencijos pakreipimo priešinga</i>		

⁴⁷ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Citizens>

⁴⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>

linkme veiksmų planai. Veiksmingai sutelkus plačiąją visuomenę ir įmones padidintas viešosios politikos poveikis. Pagerinus susijusių subjektų bendradarbiavimą ir jų veiksmų koordinavimą visais lygmenimis, padidintas pavienių veiksmų poveikis. ES imasi pasaulio lyderio vaidmens siekdama remti tarptautinius apdulkintojų srities veiksmus ir sudaryti sąlygas juos lengviau įgyvendinti.

10. PADĖTI PILIEČIAMS IR ĮMONĖMS VEIKTI

10.1.	Komisija ir valstybės narės turėtų toliau didinti visuomenės informuotumą apie apdulkintojų populiacijos mažėjimą ir įtraukti visuomenę į veiksmus, kuriais ši problema sprendžiama, remdamos komunikacijos ir tinklaveikos veiklą.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
10.2.	Komisija ir valstybės narės turėtų skatinti piliečių mokslą ir sudaryti palankesnes sąlygas visuomenės dalyvavimui stebint ir išsaugant apdulkintojus bei visų pirma turėtų remti jaunimo dalyvavimą ir dalyvaujimąjį valdymą .	Nepertraukiamai iki 2030 m.
10.3.	Komisija ir valstybės narės turėtų skatinti (be kita ko, per ES verslo ir biologinės įvairovės platformą „EU Business @ Biodiversity Platform“) pagrindinius verslo sektorius vadovautis apdulkintojų apsaugos veiksmų vadovais ⁴⁹ .	Nepertraukiamai iki 2030 m.

11. SKATINTI STRATEGINĮ PLANAVIMĄ IR BENDRADARBIAVIMĄ VISAIS LYGMENIMIS

11.1.	Valstybės narės, glaudžiai bendradarbiaudamos su suinteresuotaisiais subjektais ir piliečiais, turėtų parengti nacionalines apdulkintojų strategijas , kuriomis būtų koordinuojamos ir skatinamos pastangos visuose atitinkamuose sektoriuose ir politikos srityse, siekiant iki 2030 m. apdulkintojų populiacijų mažėjimo tendenciją pakreipti priešinga linkme. Komisija remtų valstybės nares šioje srityje, be kita ko, pasitelkdama ES biologinės įvairovės platformos darbo grupę apdulkintojų klausimais.	2025 m.
11.2.	Komisija ir valstybės narės turėtų remti ir skatinti apdulkintojų išsaugojimo veiksmus regionų ir vietos lygmenimis , be kita ko, pasinaudodamos ES sanglaudos politikos fondais. Regionų ir vietos valdžios	Nepertraukiamai iki 2030 m.

⁴⁹ Apdulkintojų apsaugos veiksmų vadovai skirti žemės ūkio maisto produktų ir gėrimų, mažmeninės prekybos, miškininkystės, sodininkystės, statybų, kraštovaizdžio architektūros, turizmo, energetikos, bitininkystės ir gavybos sektoriams; žr. <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Businesses>.

	institucijos, glaudžiai bendradarbiaudamos su suinteresuotaisiais subjektais ir vietos bendruomenėmis, turėtų parengti veiksmų planus , kuriais būtų prisidedama prie ES ir nacionalinių pastangų iki 2030 m. apdulkintojų populiacijų mažėjimo tendenciją pakreipti priešinga linkme.	
11.3.	Europos regionų komitetas turėtų remti Iniciatyvos dėl apdulkintojų įgyvendinimą tarp vietos ir regionų valdžios institucijų, skatindamas dalytis žiniomis ir geriausios praktikos pavyzdžiais, kaip apsaugoti apdulkintojus. Komisija ir Europos regionų komitetas turėtų bendradarbiauti skatindami dalyvavimą visais valdymo lygmenimis ir užtikrindami tinkamą vietos ir regionų lygmenimis įgyvendinamų veiksmų rėmimą, skatinimą ir koordinavimą.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
11.4.	Komisija toliau sudarys palankesnes sąlygas daugiašaliam bendradarbiavimui , pasinaudodama esamomis platformomis, pavyzdžiui, ES biologinės įvairovės platformos darbo grupė apdulkintojų klausimais, INTERREG politikos platforma, TAIEX-EIR programa „Peer 2 Peer“, ES BŽŪP tinklu ir ES miestų žalinimo platforma. Komisija išnagrinės papildomus poreikius didinti įvairių subjektų bendradarbiavimo ES lygmeniu pajėgumus.	Nepertraukiamai iki 2030 m.
11.5.	Komisija ir valstybės narės turėtų toliau skatinti imtis veiksmingų apdulkintojų srities tarptautinių veiksmų , be kita ko, JT Maisto ir žemės ūkio organizacijoje (FAO), Biologinės įvairovės konvencijos organizacijoje ir EBPO.	Nepertraukiamai iki 2030 m.